

የኢ.ፌ.ድ.ሪ የኤች ኤይቪ/ኤድስ መከላከያና መቆጣጠሪያ ጽ/ቤት

በሰንታየሁ ግርማ

የኢ.ፌ.ድ.ሪ የኤች ኤይቪ/ኤድስ መከላከያና መቆጣጠሪያ ጽ/ቤት የህዝብ ግንኙነት ማስተባበሪያ ሀላፊ

ሐምሌ 27 ቀን 2008 ዓ.ም

የጤና አገልግሎት መብት እንጂ የተለየ ስጦታ አይደለም።

የአሜሪካዊ የዲሞክራቲክ ፓርቲ ፕሬዝዳንታዊ እጩ ተወዳዳሪ ሴናተር ብርኔ ሰንደርስ በታዋቂው ሀፊግንተን ፓስት ሜይ 25, 2011 ከፃፉት ፀሁፍ የተወሰደ ነው።

ሴናተር ሰንደርስ እንደሚሉት የአሜሪካ የጤና ስርዓት በግሉ ዘርፉ የበላይነት በመመራቱ የጤና ሁኔታ የተበጠጠ እንደሆነ ፅፏል። ሴናተር እንደሚሉት በአሁን ሰዓት በአሜሪካ 46 ሚሊዮን ሰዎች የጤና ሽፋን የላቸውም። 60 ሚሊዮን ህዝብ Medical Home የለውም። በአሜሪካ በየአመቱ 18 ሺህ ህዝብ ሊታከም በሚችል በሽታ ዶክተር ባለማግኘታቸው ይሞታሉ። ይህ ደግሞ ከሴፕቴምበር 9/11 የሽብር ጥቃት በ6 እዋፍ ይበልጣል። ግን በየአመቱ ይከሰታል።

መንግስት ለአሜሪካኖች የጤና ሽፋን ባለመስጠቱ በነፍስ ወከፍ ካፒታል ሲለካ የአሜሪካ ዜጎች ከማናቸውም ሀገር የበለጠ ወጪ ያወጣሉ። የጤና ወጪውም እንደሮኬት እየተወነጨፈ ነው። 2.4 ትሪሊዮን ዶላር ደርሷል። ይህ ደግሞ ከአጠቃላይ ብሔራዊ ምርት 18 በመቶ ይሸፍናል። ይህ እንደሮኬት እየተተኮሰ ያለ የጤና ወጪ ለግለሰብም ሆነ ለማይክሮ ኢኮኖሚው ጥሩ አይደለም ይላሉ ሳንደርስ፤

በግለሰብ ደረጃ እያንዳንዱ አሜሪካዊ በአመት በአማካይ 4900 ዶላር ለጤና ወጪ ያደርጋል። ምንም እንኳን ይህ ከፍተኛ ወጪ ቢሆንም እ.ኤ.አ በ2007 ለተፈጠረው የፋይናንስ ቀውስ 67 በመቶ የሜዲካል ችግሮች እስተዋፅኦ አድርገዋል። በቢዝነስ ደረጃም ስናየው ጄኔራል ሞተርስ ለብረት

ካወጣው ይልቅ ለጤና ሽፋን በእያንዳንዱ መኪና ያወጣው ይበልጠዋል። የቢዝነስ ተቋማት ለሠራተኞች የጤና ሽፋን የሚያወጡት ለአዲስ ኢንሸስትመንት የሚያወጡት ወጪ ይበልጣል።

ምንም እንኳን አሜሪካኖች በግለሰብ ደረጃ ለጤና ሽፋን የሚያወጡት ከሌሎች ሀገሮች በ2 እጥፍ የሚበልጥ ቢሆንም የሀገሪቱ የጤና ሽፋን ከሌሎች ሀገሮች ጋር ሲወዳደር በዝቅተኛ ደረጃ ይገኛል። ላወጣነው ዋጋ ያገኘነው ውጤት ዝቅተኛ ነው። በአለም የጤና ድርጅት መረጃ መሠረት አሜሪካ በጤና ሴክተር አፈፃፀም ከአለም 37ኛ ነች። በጤና ዋጋ አመልካች በሆኑት የህፃናት ሞትን በመቀነስ በእድሜ ጣሪያ እና በመከላከል ሊድኑ በመቻሉ በሽታዎች አፈፃፀም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ነን ይላሉ ሳንዶርስ፤

በዋሽንግተን የጤና ሽፋን በአሁኑ ሰዓት በጣም አነጋጋሪ በሆነበት ሰዓት 2 የሚያወያዩ ጥያቄዎች ምላሽ ማግኘት አለባቸው በመጀመሪያ ደረጃ ሁሉም አሜሪካ የጤና ሽፋን ማግኘት መብት ወይንስ የተለየ ጥቅም? ነው የሚለውን መመለስ። ልክ እንደሌሎች መሰረታዊ ጉዳዮች ማለትም፣ ትምህርት፣ ፖሊስ እና የእሳት አደጋ መከላከያ መታየት የለበትም? በሁለተኛ ደረጃ ጥራት ያለው የጤና ሽፋን ለሁሉም ለማድረስ ወጪ ቆጣቢው ዘይ የትኛው ነው? የሚለውን መመለስ አለብን።

በእኔ እምነት በመጀመሪያው ጥያቄ ምላሽ ቀላል ነው። ለፕሬዘዳንት አባማም መመሪያ ምክንያት ነው። አብዛኛው አሜሪካዊ ሁሉም ዜጋ በጤና ሽፋን መታቀፍ እንዳለበት እና ከሲስተሙ አንድም ሰው መቅረት እንደሌለበት ይስማማሉ። በጣም አከራካሪው ጉዳይ ይህን ግብ ወጪ ቆጣቢ በሆነ መልኩ እና በቀጣይነት እንዴት እናስተካክለው የሚለው ነው። ይህንን በተመለከተ መረጃዎች እንደሚያሳዩት ከሆነ በአሜሪካ በጤናው ሽፋን የግል ባለሀብት የጤና ኢንሹራንስ የበላይነት ቆሞ በመንግስት መካተት ይኖርበታል። Single Medicare for all approach በሚል መተካት ይኖርበታል። በአሁን ወቅት ያለው የግል የጤና ኢንሹራንስ እጅግ በጣም ወድ አባካኝ የተወሰነበት እና በአላስፈላጊ ቢሮክራሲ የተተበተበ ነው። ዋነኛ ተግባሩ ባለቤት ለሆነው ኩባንያ እጅግ የተጋነነ ትርፍ እንጂ ጥራት ያለው የጤና ሽፋን መስጠት አይደለም። ትርፍን ለማሳደግ በሺህ የሚቆጠሩ የጤና ጥቅም ፕሮግራሞች ተግባር ላይ በማዋላቸው የግል የጤና ኢንሹራንስ ኩባንያዎች በአስገራሚ ሁኔታ የእያንዳንዱን ዶላር 30 በመቶ ለአስተዳደራዊ ወጪዎች፣ ለከፍተኛ ስራ አስፈፃሚዎች የካሳ ክፍያዎች ለማስታወቂያ ለሎቢ እና ለዘመቻ ወጪ ያደርጋሉ። በተቃራኒው የመንግስት ፕሮግራም የሆኑት Medicare እና Medicaid በአነስተኛ ወጪ ማስተዳደር ይቻላል ይላሉ ሳንዶርስ፤

በአሁን ጊዜ ከፍተኛ የሆነ የጾክተሮች የነርሶች እጥረት ቢኖርም በሚገርም ሁኔታ በአስተዳዳሪዎች እና ለገንዘብ ሰብሳቢዎች ከፍተኛ ወጪ እያወጣን ነው። በስፋት 3 አስርት አመታት ከሀኪሞች

ይልቅ የጤና የአስተዳደር ሰዎች 25 በመቶ ጨምረዋል በጣም አስገራሚው ደግሞ የጤና ወጪ እየጨመረ ቢሆንም፣ የጤና ኢንሹራንስ ኩባንያዎች ትርፍ ደግሞ የበለጠ እያደገ መምጣቱ ነው። እ.ኤ.አ ከ2003 እስከ 2007 ያለውን እንኳን ብንመለከት የግል የጤና ኢንሹራንስ ኩባንያዎች ትርፍ በ170 ፐርሰንት አድጓል። ምንም እንኳን ብዛት ያላቸው አሜሪካኖች በየጊዜው ስራቸውን እና የጤና ኢንሹራንስ ሽፋን እያጡ ቢሆንም ከኢንዱስትሪው ያሉ ከፍተኛ ስራ አስፈጻሚዎች ማራኪ የሆኑ የተለያዩ የማካካሻ ፓኬጆች ተጠቃሚ እየሆኑ ነው። ዊሊያም ኤሞስ ጉተሬ የቀድሞ የዩናይትድ ሄልዝ ሃላፊ 1.6 ቢሊዮን ዶላር ስቶክ ሰብስቧል። በአሁኑ ወቅት 7 የግል የጤና ሲንሹራንስ ኩባንያዎች ከፍተኛ ስራ አስፈጻሚዎች 14.2 ሚሊዮን ዶላር የማካካሻ ክፍያ ሰብስበዋል።

ወደ ወጪ ቆጣቢ፣ ሁሉን አቀፍ፣ የተቀናጀ እና ጥራት ወዳለው ብሔራዊ የጤና ኢንሹራንስ ሽፋን መዘዋወር ቀላል አይደለም ጠንካራዎች እና የተለየ ጥቅም የሚያገኙት የኢንሹራንስ ኩባንያዎች የመድሃኒት ኩባንያዎች፣ የህክምና መሣሪያ አቅራቢዎች በብዙ ቢሊዮን ዶላር የሚያስገኛላቸውን የአሁኑ ስርአት ለማስቀጠል ጦርነት ማወጃቸው አይቀሬ ነው። በቅርቡ ለማስታወቂያ፣ ለዘመቻ፣ ለሎቢ በመቶ ሚሊዮን ዶላር ያወጡ ሲሆን አሁንም መቀጠላቸው አይቀርም። ነገር ግን ልክ እንደ ሰብአዊ መብት ንቅናቄዎች እንደሴቶች መብቶች እና ሌሎች ህዝብን መሠረት ያደረጉ ንቅናቄዎች በመንግስት የሚመራ ብሔራዊ የጤና ዋስትና እውን መሆኑ። ፍትህ በአሜሪካ ልትዘገይ ትችላለች ግን ተዳፍና አትቀርም።

መረጃዎች እንደሚያሳዩት ሰዎች በህክምና ከኪሳቸው በሚያወጡት ገንዘብ 6% የሚሆኑት ወደ ድህነት ወለል እየገቡ ነው።

እኛስ ከዚህ ምን እንማራለን?